

WCS Congres 'Alles in Wondenland'

F. van Wijck*

Het zeventiende WCS Congres was het alweer, 26 en 27 november in de Utrechtse Jaarbeurs. En al direct 's ochtends bleek dat de formule nog steeds springlevend is. Een bomvolle plenaire zaal (foto 1) en drukbezochte parallelsessies over alles in wondenland. Dit congres kan nog jaren mee.

Foto 1. Een bomvolle plenaire zaal op het 17de WCS Congres 2019.

De titel van het zeventiende WCS-congres - Alles in Wondenland - (foto 2) was goed gekozen. Enerzijds omdat in de twee dagen dat het congres duurde inderdaad zo ongeveer alle aspecten van de wondzorg aan de orde kwamen. Anderzijds ook omdat de verwijzing naar *Alice in Wonderland* zo passend is. De zorg verandert zó snel dat iedereen die erin werkt af en toe verwonderd opkijkt en zich hoofdschuddend afvraagt: "Wat is er nu weer aan de hand?". WCS-voorzitter René Baljon stond hier in zijn openingswoord ook nadrukkelijk bij stil. 'De verpleegkundigen staan op een kruispunt', zei hij, 'en ze vragen zich met een verwilderde blik af welke kant ze op moeten.

De druk op de zorg neemt toe, maar het werk moet met steeds minder mensen gedaan worden, er komt geen geld bij en toch moet de kwaliteit op peil blijven. En de patiënt heeft steeds meer informatie tot zijn beschikking en gebruikt die ook als hij de spreekkamer binnenstapt. Mijn dochter van achttien heeft dankzij haar smartphone meer informatie tot haar beschikking dan Bill Clinton toen hij president van de Verenigde Staten was.'

In die smartphone ligt ook een deel van de oplossing voor de vraagstukken die zich nu in de zorg afspelen, stelde Baljon. En hij kreeg de zaal aan het lachen door op het scherm een tekening van de piramide van Maslov te tonen

Foto 2. René Baljon, voorzitter WCS Kenniscentrum Wondzorg, is trots op het thema Alles in Wondenland.

waaraan “wifi” was toegevoegd. ‘Alle data levert informatie op die we kunnen gebruiken om de kwaliteit van de wondbehandeling verder te verbeteren’, lichtte hij toe. ‘Maar om dit ten volle te benutten is het wel zaak werk te maken van de vier D’s van Lucien Engelen, voormalig

directeur van het REshape Instituut van het Radboudumc: democratisering van de patiënt, digitalisering die leidt tot procesverandering, decentralisatie voor de juiste zorg op de juiste plek en doekoe, geld dus om te investeren. En ik wil daar een vijfde D aan toevoegen: durf, om over de schotten heen te komen.’

Verbinding en kwaliteitsverbetering

Na deze inspirerende opening was het woord aan Bruno Bruins (foto 3), minister voor Medische Zorg en Sport van het ministerie van VWS. Hij zei het mooi te vinden voor een zaal te staan waarin mensen uit alle beroepsgroepen aanwezig zijn die betrokken zijn bij de wondzorg. ‘Hoe anders was dat twintig jaar geleden’, zei hij, ‘gescheiden congressen en ook een grotere afstand tussen artsen en verpleegkundigen op de werkvloer. Andere wondproducten ook en niet de kennis die u nu als professionals vanzelfsprekend vindt. Het kon beter en het werd ook beter. Gelukkig maar, want we hebben elk jaar te kampen met 500.000 patiënten met complexe wonden. Het is goed dat er iemand is die de regie voert over de zorg voor deze patiënten en die als vast aanspreekpunt fungeert, voor die patiënten én voor alle professionals die bij die wondzorg betrokken zijn.’

Als waardevol praktijkvoorbeeld hierbij noemde Bruins de

Foto 3. Mr. drs. B.J. Bruins, minister voor Medische Zorg en Sport van het ministerie van VWS, is de eerste spreker op het 17de WCS Congres 2019.

samenwerking tussen de huisartsen in Heerde en het wondexpertisecentrum in ziekenhuis Isala in Zwolle. 'Landelijk wordt dertig procent van de wondpatiënten verwezen naar het ziekenhuis, in deze samenwerking maar veertien procent', zei hij. Ook noemde hij als goed voorbeeld Ziekenhuis op wielen: 'Behandeld in de huiskamer in plaats van in de wachtkamer.'

Het is zaak nu vervolgstappen te zetten in slimmer werken, betoogde Bruins. 'Patiëntdata staat nu nog in veel verschillende systemen', zei hij. 'Het gaat ongelofelijk veel tijd schelen als die data digitaal op één plaats toegankelijk is. Maar denk bij slimmer werken ook aan technische snufjes als smart gloves waarmee de arts in het ziekenhuis kan meekijken met de verpleegkundige die thuis bij de patiënt is. Tegelijkertijd moeten we niet afhankelijk worden van Silicon Valley. Zet zelf stappen om tot verbetering van de zorg te komen, ook door gebruik te maken van schrap-sessies.'

Marc de Wond

Theatermaker en presentator Marc de Hond (foto 4) zette vanuit zijn rolstoel de hele zaal aan tot een wave en stelde zichzelf speciaal voor deze dag Marc de Wond te noemen. Hij had er ook daadwerkelijk een, vertelde hij, een kleine decubituswond. En hij was enthousiast zijn eigen wond-verpleegkundige in de zaal aan te treffen.

Net als Baljon sprak ook hij over verandering. 'Iets waarvoor heel veel mensen bang zijn', zei hij. 'Hoe krijg je controle als dingen veranderen waarover je geen controle hebt? In mijn geval dwong mijn handicap mij om mijzelf opnieuw uit te vinden en daarin was ik gelukkig veel beter dan ik dacht.' Hij verpakte deze boodschap in een eendeloze serie grappen, waarin zelfs porno-actrice Kim Holland figureerde, maar het was voor alle aanwezigen duidelijk hoe serieus het bedoeld was. 'Vroeg of laat klopt verandering immers bij ons allemaal aan', zei hij, 'en welk verhaal maak je jezelf dan wijs om met die verandering om te kunnen gaan?' Zelf is hij daar goed in geslaagd, 'Mijn dwarslaesie heeft mij een heel mooi cadeau gegeven: om in het theater een verhaal te vertellen', zei hij. 'Je kunt je wonden verbergen, maar je kunt ze ook trots uitdragen. Want wonden genezen beter in de zon. En je moet je er zeker niet voor schamen.'

Die kwam binnen.

Verbinden en verbanden leggen

Verpleegkundig leiderschap was het centrale thema in de lezing van Jintiene Zeilstra en Katy van Hasselt van Verpleegkundige Topzorg. Van Hasselt schetste hoe de kwaliteit in de eerstelijns gezondheidszorg onder druk is komen te staan door de substitutie van de zorg en de sterke toename van het aantal - vaak kleine - thuiszorgorganisaties. 'Het gevolg is toeloop op de huisartsenpost en de spoedeisende hulp', zei ze, 'waardoor de zorgkosten

Foto 4. Marc de Hond weet de mensen te raken als het over verandering gaat en vraagt iedereen wat voor verhaal maak je jezelf dan wijs.

omhoog gaan. Een paar jaar geleden publiceerde Gupta Strategists een rapport waarin het stelde dat 46 procent van de zorg die in het ziekenhuis werd geleverd ook in de eerste lijn kon worden geboden. Maar waar blijft de verpleegkundige ondersteuning in de eerste lijn om dit mogelijk te maken? Juist die wil Verpleegkundige Topzorg bieden. En we beginnen met de wondzorg, want het succes daarvan is goed te meten als basis voor onderzoek. En de noodzaak tot kwaliteitsverbetering is er in de wondzorg, want we zien nog steeds veel vertraagde wondgenezing en draaideurzorg. Daaraan willen we iets doen, door in de hele keten verpleegkundige kennis beschikbaar te stellen om de transitie succesvol tot stand te brengen. We koppelen hier wetenschappelijk onderzoek aan en scholing op maat.'

Verpleegkundige Topzorg zet voor kwaliteitsverbetering in de wondzorg verpleegkundig specialisten in. Die ondersteunen de verpleegkundigen in de eerste lijn maar nemen niet de zorg over, stelde Van Hasselt. Ook wordt gewerkt met aandachtsvelders die de teams coachen en begeleiden. Ook is er een wondwaaier met de belangrijkste

informatie over wondzorg, als “spiekbriefje” voor de wondverpleegkundigen. ‘Het initiatief wordt nu landelijk uitgerold’, vertelde ze.

Zeilstra verrichtte onderzoek om in kaart te brengen in hoeverre met deze aanpak nu echt het verschil wordt gemaakt. Dat is duidelijk het geval: voor de start van deze aanpak hadden patiënten gemiddeld 38 weken een wond, nu tien weken. ‘Met inzet van de verpleegkundig specialist is het dus mogelijk een significant verschil te maken in de kwaliteit van zorg’, zei Zeilstra. ‘Het leidt tot minder personele inzet, minder verwijzingen naar het ziekenhuis en minder gebruik van wondmaterialen. Efficiëntere zorg dus.’

Vissen uitdelen

Een heel persoonlijk verhaal kwam van Rutger-Jan van der Gaag (foto 5), voormalig hoogleraar klinische kinder- en jeugdpsychiatrie. Het onderwerp omgaan met verandering kreeg in zijn bijdrage een heel persoonlijke lading, want hij koppelde het aan zijn eigen, inmiddels door chronische ziekten gebrekkige, gezondheid. ‘Toen ik zelf patiënt werd, merkte ik dat ik bijna niets onthield van wat mij in de spreekkamer door de arts werd verteld over mijn ziekte en de behandeling’, vertelde hij. ‘Uiteindelijk heb ik veel meer gehad aan de verpleegkundige, en aan de orthopedisch schoenmaker die mij mijn schoenen aanmaat. Belangrijk is om niet voor de ander te denken, maar te vragen wat die wil.’

Vervolgens besprak hij verandering ook in een breder perspectief. ‘Eigen regie, eHealth en preventie zijn nodig om de stijgende zorgkosten in de hand te houden’, zei hij. ‘Maar ook: anders denken over gezondheid. Ondanks mijn zeven chronische ziekten voel ik mij een gezond iemand. De veerkracht van mensen met een aandoening stimuleren wordt in de huidige, vergrijzende samenleving steeds belangrijker. Daarvoor moeten zorgprofessionals oog

Foto 5. Prof. dr. R.J. van der Gaag illustreerde met het oude Chinese gezegde dat de zorg vooral goed is in vissen uitdelen.

Foto 6. Barbara den Boogert ontvangt uit handen van René Baljon de WCS Award 2019.

hebben. Niet alles wat kan, hoeft ook. Het is belangrijk vooral uit te gaan van wat zingeving biedt.’ Daarop is de zorg nu nog onvoldoende gericht, vond hij. Hij illustreerde dit met het oude Chinese gezegde: “Ik kan je een vis geven en dan heb je een dag eten, ik kan je leren vissen en dan heb je de rest van je leven te eten”. ‘De zorg is vooral goed in vissen uitdelen’, zei hij.

WCS Award 2019

Het is een zichtbaar verraste Barbara den Boogert die de WCS Award 2019 ontvangt (foto 6) voor haar bijzondere werk binnen de wondzorg in Nederland. De carrière van Barbara kenmerkt zich van enerzijds pionieren en anderzijds kennis delen. René Baljon kenschetste bij de uitreiking deze prijs voor haar als een oeuvreprijs.

Kennisoverdracht

Hierna was het tijd voor parallelsessies. De aanwezigen konden kiezen uit een breed aanbod over onderste extremiteiten, bovenste extremiteiten, infectie, circulatie, maligniteiten en maakten daar in groten getale gebruik van. Ook werden workshops verzorgd door bedrijven. De parallelsessies boden soms heel basale informatie, zoals die van deskundige infectiepreventie Marije den Drijver van het Maasstad Ziekenhuis over het belang van een goede handdesinfectie. Een boodschap die niet vaak genoeg herhaald kan worden. Andere sessies gingen juist enorm de diepte in, over de positieve en negatieve mogelijkheden van fagen bijvoorbeeld, over traumatische handletsels of over maligniteiten in het hoofd-halsgebied. Precies zoals de bezoekers van een WCS Congres mogen verwachten. Kennisoverdracht aan professionals is immers de kurk waarop WCS Kenniscentrum Wondzorg al jaren met groot succes drijft.

* Frank van Wijck, freelance journalist